

DIMENSIUNILE MANAGEMENTULUI CLASEI DE ELEVI

Lilia BE LEAGA, masterand

Universitatea de Stat din Tiraspol

Abstract: *The classroom management represents a complex system of behaviors in classroom organization realised by teacher in order to promote and to maintain an adequate atmosphere allowing to realize the educational objectives. It includes three essential elements: content management, disciplinary problems management and interpersonal relations management.*

The most important functions of the class management are: planning, control, counseling, decision. The class management is structured on the following aspects: ergonomic; psychological ; normative aspect; operational; innovative aspect.

Managementul clasei constituie o component esen ial pentru structurarea unui mediu educa ional eficient i reprezint setul complex de comportamente de organizare a clasei ini iate de c tre profesor cu scopul de a promova i men ine un climat care s -i permit realizarea obiectivelor educa ionale.

Managementul clasei pune accent pe procesele specifice activit ii colare, pe resursele elevilor, participarea activ , ra ionalitatea schimb rii, umanizarea ac iunilor decizionale, pe motivare i comunicare, pe prioritatea succesului i a performan ei, pe coordonare i stimulare, pe valorificarea climatului, pe o viziune pozitiv i progresiv .

Obiectivul principal al managementului clasei îl reprezint crearea unui mediu care s optimizeze procesul de înv are. Un astfel de mediu poate fi caracterizat prin câteva dimensiuni de baz : *calitatea rela iilor sociale* din clas , *comportamentele elevilor* în diferite situa ii, *tipul de autoritate* din clas , *gradul de încredere sau neîncredere* dintre profesor i elev [7, p.133].

Managementul clasei cuprinde trei componente esen iale: *managementul con inutului*, *managementul problemelor disciplinare* i *managementul rela iilor interpersonale* [6].

Cercet rile arat c inciden a ridicat a problemelor disciplinare în clas are un impact major asupra eficien ei pred rii i înv rii. Profesorii care se confrunt cu asemenea probleme nu pot planifica activit i educa ionale adecvate. Ace tia tind s neglijeze varietatea metodelor de organizare a con inutului înv rii, solicit foarte rar elevii în discutarea i evaluarea materialelor înv ate. Astfel, deprinderile consecvente de management i de organizare reduc num rul problemelor disciplinare.

Managementul con inutului nu se refer la deprinderile de a preda o disciplin specific , ci la acele deprinderi aplicabile tuturor disciplinelor i activit ilor.

Managementul problemelor disciplinare se fundamentează pe credințele despre natura umană. Prin integrarea ideii diversității și a individualității în același timp în filosofia educațională, cadrele didactice pot îmbunătăți managementul clasei. Managementul problemelor disciplinare este esențial pentru crearea unui demers de predare-învățare ordonat, orientat spre rezolvarea sarcinilor, care să asigure elevilor mai multă independență și autonomie în procesul de socializare. Componentele unui plan de management al problemelor disciplinare sunt: recompensarea comportamentului responsabil, corectarea comportamentului iresponsabil și inadecvat, ignorarea, controlul consecvent, muștriri verbale uoare, aezarea preferențială în bănci etc.

Managementul relațiilor interpersonale se focalizează asupra clasei ca microsistem social. Rolurile și așteptările cadrelor didactice și ale elevilor construiesc un mediu de învățare. Cu alte cuvinte, cultura școlară a unei instituții educaționale este unică. Relațiile profesor-elev sunt esențiale pentru asigurarea unui climat școlar pozitiv.

Problemele de disciplină școlară pot fi rezolvate fie individual, fie în grup. Dacă încrederea reciprocă este mai puternică, elevii vor deveni indivizi responsabili mai devreme. În acest fel, atât educatorii, cât și elevii devin coparticipanți în procesul de predare-învățare.

După E. Joița, dimensiunea calității procesului managerial desfășurat la clasă pune în evidență criteriile calitative [5, p.47]:

1 raționalitatea deciziilor de proiectare, programare, organizare, coordonare, reglare a schimbărilor scontate;

2 dinamismul schimbărilor raportat la obiectivele educației, la schimbarea continuă a problematicii educației concrete, la corelarea sarcinilor și etapelor, metodelor;

3 continuitatea în asigurarea acțiunii pedagogice;

4 stabilitatea ca rezultat al abordării sistemice a procesului managerial în clasă;

5 ciclicitatea procesului dezvoltării colectivului, manifestată la intervalele specifice școlărității (ani școlari, sisteme, clase), dar adaptată condițiilor noi;

6 dezvoltarea colectivului ca semn al raționalității în aplicarea normelor de funcționare a micro-sistemului și recunoașterea factorului psiho-social al acțiunilor dirigintelui-manager.

Pornind de la acestea se deduc funcțiile managementului clasei, dintre care evidențiem: *previziunea/proiectarea/planificarea; organizarea; controlul și evaluarea; consilierea; decizia.*

În funcție de diferite condiții, obiective, situații, moduri de influențare, se poate decide asupra unui model managerial în maniere diferite [4, p.67]:

1 *linear*, cu respectarea întocmai a proiectării și programării metodologice;

2 *linear*, cu utilizarea analizei continue și adaptării metodologice;

3 *corectiv*, în baza evaluării rezultatelor, cauzelor și soluțiilor;

4 *alternativ*, cu înlocuirea soluțiilor după eficiență găsită.

Modelul managerial la nivel de clasă se fundamentează pe *principiile* [2]:

1 eficienței dezvoltării colectivului;

2 utilizării cu maxim randament a întregului sistem (procese, relații, resurse, efecte);

3 eficacității (calității, performanței);

4 rolului central al obiectivelor dezvoltării;

5 participării tuturor elevilor;

6 asigurării caracterului științific;

7 antrenării echilibrate a elementelor într-o dezvoltare rațională (scopuri, acțiuni corectiv-stimulatoare, resurse, mijloace, metode, factori, relații, diagnoze);

8 adaptării clasei la cultura organizațională a colii, la exigențele societății;

9 motivării tuturor celor implicați (elevi, părinți).

Din punct de vedere tehnologic, managementul clasei reprezintă o metodologie de abordare global-optim-strategică a activității de educație a colectivului de elevi, prin aplicarea unui model didactico-managerial de conducere a dezvoltării acestui colectiv, aplicabil la nivel primar. Modelul didactico-managerial presupune ansamblul de principii și funcții, de norme și metode de conducere, care asigură realizarea obiectivelor sistemului educativ (în ansamblu sau la nivelul ariilor curriculare), racordându-le la standarde de calitate și eficiență cât mai înalte, afirmând note specifice acestui subsistem educațional.

Astăzi se optează tot mai frecvent pentru un model didactico-managerial inovativ, prosper, creator și capabil să promoveze valori; adaptat la specificul și particularitățile colectivului de elevi; pregătit pentru a face față evenimentelor imprevizibile; capabil să integreze în mod firesc elevii în viaa academică, socială și culturală a societății, să-i facă să conceapă lumea contemporană, tendințele colii și ale societății.

Dimensiunile de analiză a managementul clasei este structurat în felul următor [5]:

1. Dimensiunea ergonomică

În acest context se recomandă:

a. Disponibilitatea mobilierului în sala de clasă: *simplitatea; funcționalitatea; durabilitatea; instrucționalitatea; modularitatea:* (mobilierul se poate organiza și reorganiza, compus și recompus în funcție de sarcina didactică fundamentală și de stilul educațional al cadrului didactic).

b. Vizibilitatea

1 disponibilitatea mobilierului în clasa de elevi în raport cu starea de sănătate a elevilor (elevii cu deficiențe de vedere, cu deficiențe de auz, cu deficiențe structurale ale scheletului, precum și copiii care din punct de vedere fizic sunt variabili după înălțime).

2 este recomandabil ca permutările respective să nu încalce legile biologice, fizice și medicale anterioare, dar, totodată, să nu contravină nici normelor psiho-pedagogice, instructiv-educative și de socializare ale elevilor în sala de clasă.

c. Pavoazarea salii de clasă

1 Cultura clasei de elevi presupune promovarea atât a unor *valori instrumentale*, cât și a unor *valori expresive* (sloganuri, simboluri, o melodie preferată, un joc preferat, o poveste reprezentativă pentru clasă, câteva seturi de fotografii cu membrii clasei).

2. Dimensiunea psihologică

A. Capacitatea de învățare

Elementul primordial al capacității de învățare îl reprezintă *starea de pregătire a elevilor*, nivelul de dezvoltare care face posibilă abordarea cu succes a unor obiective sau sarcini de învățare.

Se va analiza:

1 *Nivelul dezvoltării biopsihosociale.*

2 *Starea de pregătire* la nivel de abilități, cunoștințe în raport cu informațiile conținutul predeterminat.

3 *Componenta motivațională* asimilată cu atenția și interesul.

Se va ține cont de faptul că *capacitatea de învățare* a elevilor prezintă următorii determinanți structurali:

1 *Resurse intelectuale:* informația stocată în memoria de lungă durată, algoritmi de operare cu informația, strategii de gândire;

2 *Resurse regulatorii:* trebuințe de diferite niveluri, motive de diferite intensități și forme, interese și însușiri ale voinei.

3 *Resurse comportamental-instrumentale:* deprinderi, comportamente, conduite.

B. Competențele socio-relaționale

În acest sens se recomandă:

1 Conceperea unui proiect conform normelor școlare cu obiectivele clare și precise, concrete și motivante pentru elevi.

2 Promovarea inițiativei, manifestată prin disponibilitate și spirit de decizie, curaj și independență în alegerea obiectivelor care să fie realizate. Sarcina cadrului didactic este de a stimula inițiativa elevilor, exploatând toate ocaziile disponibile.

3 Perseverența trebuie să fie pusă în valoare ori de câte ori cadrul didactic surprinde momentul oportun pentru dezvoltarea voinei elevului respectiv.

3. Dimensiunea normativă

Normele sunt ansambluri de reguli care reglează desfășurarea unei activități educaționale.

a. *Normele explicite* reprezintă sistemul de referință al clasei. Pot fi divizate în:

1 *norme constitutive*, care decurg din caracteristicile procesului de predare-învățare și de transmitere a valorilor cunoașterii (normativitatea didactică),

2 *norme instituționale* care decurg din prezentarea instituției școlare ca instituție socială.

b. *Normele implicite* (ansambluri de reguli produse de viață în comun a grupului, constituindu-se din *interiorizarea* normelor explicite; „*importul de norme*” din afara colii și a clasei; *interacțiunile* din viața grupului).

4. Dimensiunea operațională

Identificăm următoarele **strategii de intervenție ale cadrului didactic:**

1 *Strategia de dominare* implică comportamente profesoriale de prestigiu.

2 *Negocierea* poate fi definită ca „formă de întâlnire între două părți: *Noii și Ceilalți*, în scopul realizării unei înțelegeri. Din perspectiva managementului clasei,

negocierea îmbracă două forme: *explicit* (consens deschis) și *implicit* (ascuns, cu elevii care vor încerca limitele de toleranță ale culturii normative explicite, determinate pe profesor și acceptate anumite lucruri care depășesc structura normativă a clasei).

3 *Fraternizarea* are în vedere neputința de dominare a cadrului didactic convertită într-o formă de „aliniat pedagogic”; observându-și neputința de intervenție, cadrul didactic se aliază cu elevii, dând naștere unui univers foarte ciudat.

4 *Strategia bazată pe ritual și rutină*. Profesorul își fundamentează intervențiile pe standardizare și uniformizare.

5 *Strategia de susținere morală* pune pe prim-plan funcția moralizatoare a discuției.

5. Dimensiunea inovatoare

Jean Thomas lansează conceptul *educație în schimbare* și definește inovația astfel:

„*Acea schimbare în domeniul structurilor și practicilor învățământului care are drept scop ameliorarea sistemului*”.

Inovația la acest nivel al managementului clasei pornește de la:

- 1 cunoașterea practicii educaționale în orice moment al activității;
- 2 cunoașterea tendințelor și a tradițiilor activităților educaționale vizate;
- 3 cunoașterea orizontului de așteptare al elevilor.

În fine, se recomandă:

1. Realizarea unei proiectări, programări, organizări, coordonări a schimbărilor scontate la nivelul clasei mai raționale și mai creative.

2. Adaptarea la varietatea formelor și dimensiunilor de conducere a colectivului, la particularitățile și specificul instituției.

3. Modificarea imaginii tradiționale asupra rolurilor și competențelor dirigintelui în raport cu obiectivele, criteriile actuale de evaluare a eficacității managementului la nivel de clasă.

Adoptarea și implementarea unui model de management al clasei este în strâns legătură cu identificarea valorilor de bază implicate în cultura clasei și activizarea lor pentru mobilizarea elevilor sau a întregului colectiv în activitatea de autoinstruire și instruire reciprocă.

BIBLIOGRAFIE:

1. Cerchez M., Mateescu, F. Elemente de management școlar. Iași, Editura „Spiru Haret”, 1995
2. Cojocaru V. Gh. Management educațional, Chișinău, Editura, 2002
3. Cristea S. Managementul organizației școlare, E.D.P., București, 1996
4. Jinga I. Management școlar. București, E.D.P., 1993
5. Joița E. Management educațional. Profesorul-manager: roluri și metodologie: Iași: Polirom, 2000
6. Juran J. Managementul pedagogic, București. EDP, 1986
7. Mih V. Psihologie educațională, vol II Cluj Napoca: Editura ASCR, 2010